

The Editor of the ‘Journal of Human Kinetics’ Professor Jan Szopa 1960- 2005

by
Edward Mleczko¹

Jan Szopa

- Place and date of birth: Jesionka, 15 Aug 1940
- Place and date of death: Cracow, 8 Jan 2005
- Scientific title: professor
- Specialization: anthropology, anthropokinetics
- Degrees:
  - 1962 – Master of Biology
  - 1970 – Doctor of Natural Sciences (Jagiellonian University)
  - 1978 – (specialization) Doctor of Natural Sciences (Jagiellonian University)
  - 1987 – Professor (Academy of Physical Education, Cracow)
  - 1990 – Professor of Nature Sciences (Academy of Physical Education, Cracow)
  - 2003 – Professor of Physical Education (Academy of Physical Education, Katowice)

Only a few years of *Journal of Human Kinetics* went by when its “father” passed away. It happened suddenly on the 8th of January 2004. Our editor died at his desk, on which lay his student’s Ph.D. thesis. He managed to inform him that he had managed to correct it only moments before his death. He passed away alone, leaving those who knew him, his friends, family, colleagues and a large number of students at various degrees of education, especially in a number of academic centers of our country. Professor will never complete his open projects, doctoral dissertations, academic plans and his youthful dreams of personal happiness. Till the end of his life he was unusually active in the fields of education, science research and organization.

---

¹ - Academy of Physical Education in Cracow

His death put a stop to his primary occupation, which was being an academic teacher. He was a Professor of anthropology and a Head of the Biological Studies Department at the Academy of Physical Education in Katowice. He was a Professor of anthropology at the Department of Biological Studies at University of Szczecin, as well as Professor of anthropology and anthropokinetics at the National School of Career Training in Jaroslaw, Department of Nursing, and Department of Health at the Radom Polytechnics. Earlier (1980 – 2000) Professor Szopa tied his career with the Academy of Physical Education in Cracow where he was Head of the Anthropokinetics Department. He joined it with being the Rector in the years 1987 – 1993. In Professor Szopa's CV we can also note a brief episode of being a Dean of the Department of Physical Education at the Scholl of Business and Management in Ostrowiec Swietokrzyski. He also worked as a teacher in the Secondary School in Nowy Sacz (1962 – 1980). It is also worth mentioning that while being a headmaster of that school, his graduates attended best universities in the country. They won many prizes in scientific competitions. At that time, Prof. Szopa wrote his doctoral dissertation at the Jagiellonian University, where he studied between the years of 1957 – 1962.

Figuratively speaking, the late Professor Szopa never forgot about his 'first born child', that is the magazine that was launched in 1989 by his initiative and that is still published at the Academy of Physical Education in Cracow and which he named 16 years ago *Anthropokinetics*. It was the first magazine in our country that began its service for the development of science and confirmed that a part of human knowledge dealing with human physical activity fills all the criteria to be considered scientific. It was a vital role, as in general opinion of that time, anthropokinetics as a scientific discipline was in its early stages of development. The state of becoming an independent part of science was described as *in statu pastead*. Scientific periodicals with a clear profile were to give directions to the growth of knowledge in this field. It was difficult to achieve agreement and possibility of exchanging ideas for the representatives of various methods of studying and interpreting human physical activity. To create something like this a person of strong personality and authority was needed. On the verge of a new millennium we can be grateful, that amongst those who created the beginnings of Polish knowledge at the end of the 20th century was a scientist as great as the sadly missed Professor Szopa.

One of the main objectives of Prof. Szopa was to create a scientific journal, printed in English in Poland strong enough to place it on the most renowned "*Philadelphia List*". He was very close in achieving his goal with the "*Journal of Human Kinetics*". Fortunately his students and sincere friends, associate editors will continue the great challenge. It is difficult to omit the truth of the Latin

saying *historia magistra vitae est* and forget of the part that *Anthropokinetics* played under Professor Szopa. The role that Professor Szopa played in the periodical *Journal of Human Kinetics* is also unforgettable. He was its first editor. He served it till the end with his experience and heart, which unfortunately stopped beating in the afternoon of January 8th 2005.

A few days later (January 14th 2005) at 2.00 PM at the Rakowicki Cemetery we said our good-byes to the remains of Professor Jan Szopa. It was an emotional moment, especially for his many pupils and students. Some said his personality was difficult and unyielding. Those who knew him closely say that he was a wonderful teacher. That was the role he felt most comfortable in, especially in the master – pupil interaction. Professor felt the interaction was more common in secondary education. He worked there for 18 years. In the years 1972 – 1980 he was a teacher in the renown Jan Dlugosz's Secondary School in Nowy Sacz, being its headmaster at the same time. When he was rector at the Academy of Physical Education in Cracow, in an interview, he said that he liked being a school teacher the most.

Taking a scientific approach it can be said that Professor Szopa had his pedagogical talent in his genes. His father was a teacher, too. But such a thesis put forward by a biologist's students (with a specialization in genetics) could only be rewarded with an ironical smile and his understanding for the humanistic trait in some of this students. He understood it perfectly. He himself was familiar with those, but only in his private life. In science, he depended only on empirical data. After hours, he often forgot he was a scientist. You could see the romantic side of his personality. He had a vast knowledge of prose, he read Sienkiewicz's trilogy when he was a small child, he knew not only Polish poets' poems by heart, he could also play instruments (the organs included). Scientific discussions, on various subjects, with the Master were truly appreciated. They were not easy. Only those well prepared and intelligent could take part in them. The Professor was demanding, but kind and understanding for everyone who put science first. Fifteen promoted doctoral candidates, 2 of whom have already reached professorship and 5 of which have gained specialization, prove it. His objectivity, competence and ability to give a critical but helpful opinion, resulted in being asked as a consultant for doctoral and professorship dissertations. He was a member of the Higher Physical Education Board (1984 – 1987), the Credentials Committee (since 2002), member of the Physical Education Board (since 1990), Anthropology Committee at the Polish Academy of Science, Science Studies Committee (2000 – 2001).

To the above mentioned personal characteristics of Professor Szopa, we must add what he often expressed in his life motto *Most important in life are*

work, responsibility and respect for humans, as they sometimes bring lots of pain, but that's how it must be.

He also left other thoughts in the drawers of his desk, some of which have already been published. As his relatives say, he mostly praised the sentence conveyed in the poem:

*Life is nature's gift, unfortunately transient
 Years go by, people come and go
 And those who stay?
 Do they not need a safe harbor
 To feel safe and loved
 Without a hollow heart?
 Alas we are alive.
 Let us live then, fight for happiness
 Take it from life.
 Believe! – is what we are to do.*

These words surely force us to ponder on the sense of life. Not only of the one that has already reached happiness at the finish line of his life. They also fill with optimism everyone who doubts the sense of fighting against all odds. They are a testament left to those alive, and a stimulus for our future. Everyone needs it. Professor definitely felt its strength while he was a student at the Jagiellonian University (1957 – 1962) and threw the discus in the sports club “Wisła Kraków”, and later when competed in weightlifting in LKS Beskid Nowy Sacz where he reached very good results (130 kg in the snatch, 165 kg in clean and jerk) .

Coming back to the Professor's note we ask a question. What are we to do if we loose the race for happiness? For a romantic individual like Jan Szopa such a situation cannot occur. The most famous Polish romantic poet Adam Mickiewicz teaches us that in his *Ode to Youth* – happy is one who fell in battle, if his body gave others a step towards glory.

Every mature academic teacher knows this. One can also achieve a different level of happiness. Some have a chance of making history not only through the happiness of their students, but also through their own scientific output. In no case, do the words of Wyspianski's *Liberation* apply – they die so that they live.

Professor Szopa's scientific publications are very much alive and will stay so. He left 125 scientific publications which he wrote between 1972 and 2004. Not quantity but quality carries a scientific value. Most of the above mentioned works are original thesis. Many of these were published in English. One may distinguish three main courses of inquiry: development, environment and ge-

netics in human biological features. They are complemented by cases crucial to anthropokinetics – ontology, which is a brand new field of science surveying the matters of kinetic structure. Professor Szopa deserves the name of the founder of the Cracow school of anthropokinetics. In many respects the above mentioned aspects of his academic activity correspond to the occurrence of the results, that is the titles of the periodicals and publications. Below is the list of the periodicals in which Prof. Szopa published his articles and the amount of scientific papers that he prepared:

Anthropokinetics - 28

Journal of Human Kinetics – 15

Genetica Polonica – 14

Wychowanie Fizyczne i Sport – 12

Rocznik Naukowy AWF Kraków – 6

Prawa Antropologiczne – 5

Also some articles appeared in *Przegląd Antropologiczny*, *Journal of Human Biology (USA)*, *Medycyna Ogólna*, *Kultura Fizyczna*, *Biology of Sport*. Additionally he was the author and co-author of 17 scientific monographs and 7 academic scripts published at several academic centers (APE Cracow, APE Katowice, HSBM Ostrowiec Swietkorzyski, Swietkorzyska Academy in Kielce, PAoS Warsaw Anthropology Committee, PWN Kraków - Warszawa), author of several articles in *Zeszyty Naukowe* (APE Cracow).

It would be difficult to have a brief look at the topics of all his works or to venture a critical valuation. This we leave to our readers and all of those who consider the topics that he wrote about for the past thirty years as interesting. We also believe that his work will become the starting point of further growth of not only Polish, but also international anthropokinetics (which – unfortunately – does not have a common name yet!). Not only the obligation of the documentalists, but above all the need of serving the role of the scientific magazine, drives us to give a complete list of Professor Szopa's works for all those interested in them. The bibliography is chronological (date of publication).

Scientific achievement of professor Jan Szopa

Szopa J: Zróznicowanie cech morfologicznych w grupach różnego wieku ludności wiejskiej powiatów nowosadeckiego i limanowskiego. *Przegląd Antropol.*, 1972; T. 38: 81-88.

Szopa J: Współczesny system dydaktyczno-wychowawczy. *Sadecki Informator Pedagogiczny*, 1973; nr 1: 4-15.

Szopa J: Dziedziczenie wysokości ciała oraz wymiarów długościowych tułowia i kończyn dolnych u człowieka. *Materiały i Prace Antropol.*, 1976; Nr 92: 53-65.

- Szopa J: Inheritance of ear lobule adhesion and of the ear notch shape in Man. *Genetica Polonica*, 1976; Vol. 17, nr 3: 225-239.
- Szopa J: Inheritance of the dimensions and facial index in Man. *Genetica Polonica*, 1976; Vol. 17, nr 3: 401-412.
- Szopa J: Dziedziczenie wymiarów i wskaźnika głowy u człowieka. *Przegląd Antropol.*, 1977; T. 43: 55-65.
- Szopa J: Inheritance of measurements of length of the upper extremities, of the shoulder and forearm in Man. *Genetica Polonica*, 1977; Vol. 18, nr 3.
- Szopa J: Inheritance of measurements of shoulder and thigh breadth and body proportions in Man. *Genetica Polonica*, 1977; Vol. 18, nr 3: 275-287.
- Szopa J: Kształtowanie się związków korelacyjnych między wymiarami głowy i twarzy oraz wzrostu rodziców i dzieci w procesie biomorfozy, *Zeszyty Naukowe, UJ, Prace Zoologiczne*, 1978, 24: 7-15.
- Szopa J: Genetic determination of the human head measurements. *Genetica Polonica*, 1978; Vol. 19: 345-352.
- Szopa J: Further studies on genetic determination of metrical traits in Man. *Genetica Polonica*, 1979; Vol. 19: 145-152.
- Szopa J: Inheritance and genetic determination of measurements and width-length index of the nose in Man. *Genetica Polonica*, 1979; Vol. 19: 79-106.
- Szopa J: Genetic determination of the body height in Man. *Genetica Polonica*, 1979; Vol. 20: 277-285.
- Szopa J: Anatomia funkcjonalna człowieka z elementami antropologii, Skrypt dla nauczycieli biologii, IKN, Warszawa, CDN, Nowy Sacz, 1979.
- Szopa J: Wybrane zagadnienia ewolucjonizmu i antropologii, Skrypt dla nauczycieli biologii, IKN, Warszawa, CDN, Nowy Sacz, 1979.
- Szopa J: Obliczanie prawdopodobieństwa ojcostwa na podstawie wybranych cech antropometrycznych, *Zeszyty Naukowe, UJ, Prace Zoologiczne*, 1981, 27: 7-18,
- Szopa J: Genetyczne i środowiskowe czynniki rozwoju niektórych cech mierzalnych głowy, twarzy i nosa oraz wysokości ciała. *Materiały i Prace Antropologiczne*, 1981; nr 100: 57-73.
- Szopa J: Genetic and environmental determination of the body weight in Man. *Genetica Polonica*, 1982; Vol. 23, nr 1-2: 57-64.
- Szopa J: Charakterystyka antropologiczna niektórych wsi województwa nowosadeckiego. *Rocznik Sadecki*, 1982; t. 14: 155-173.
- Szopa J: Familial studies on genetic determination of some manifestations of muscular strength in Man. *Genetica Polonica*, 1982; Vol. 23, nr 1-2: 65-79.
- Szopa J: Zmienność oraz genetyczne uwarunkowania niektórych przejawów siły mięśni u człowieka: wyniki badań rodzinnych. *Materiały i Prace Antropologiczne*, 1983; nr 103: 131-154.

- Szopa J: Genetic and environmental conditioning of the hand and foot measures and indices in Man. *Genetica Polonica*, 1983; Vol. 24, nr 3: 241-263.
- Szopa J: Badania rodzinne nad zmiennością oraz genetycznymi i środowiskowymi uwarunkowaniami wymiarów i kształtu ręki oraz stopy. *Rocznik Naukowy AWF Kraków*, 1984; t. XX: 261-315.
- Szopa J: Wpływ selekcji i zwiększenia strefy aktywności ruchowej na poziom rozwoju fizycznego, psychomotorycznego i sprawności fizycznej chłopców i dziewcząt z krakowskich szkół sportowych na tle populacji porównawczej. *Wychowanie Fizyczne i Sport*, 1984; t. 22, nr 1: 4-25.
- Szopa J, Rutka J: Zmiany sprawności fizycznej 11-letnich chłopców i dziewcząt z Nowej Huty w latach 1974-1982. *Zeszyty Naukowe AWF Kraków*, 1984; nr 36: 56-68.
- Szopa J, Cempla J: Populacyjne badania nad genetycznymi i środowiskowymi uwarunkowaniami wydolności anaerobowej i niektórych parametrów krążenia. *Wychowanie Fizyczne i Sport*, 1984; t. 23, nr 3-4: 15-28.
- Szopa J: Zmienność ontogenetyczna, zróżnicowanie środowiskowe oraz genetyczne uwarunkowania rozwoju komponentów ciała w populacji wielkomiejskiej w wieku 7-62 lat, *AWF, Kraków*, 1985, 22: 104.
- Szopa J, Mleczko E, Cempla J: Zmienność, zróżnicowanie środowiskowe oraz genetyczne uwarunkowania podstawowych cech psychomotorycznych i fizjologicznych w populacji wielkomiejskiej, w przedziale wieku 7-62 lat, *AWF, Kraków*, 1985, 25: 212.
- Szopa J: Przyczynek do badań rodzinnych nad trendem sekularnym wysokości ciała. *Rocznik Naukowy AWF Kraków*, 1985; t. XXI: 227-236.
- Cempla J, Szopa J: Zmiany maksymalnego poboru tlenu i wybranych parametrów układu krążenia w populacji krakowskiej, w przedziale wieku od 7 do 62 lat. *Wychowanie Fizyczne i Sport*, 1985; nr 3: 18-42.
- Szopa J: Studies on the heritability of body components in a city human population aged 7-62 years. *Genet. Polonica*, 1985; Vol. 26, nr 2: 395-407.
- Szopa J, Cempla J: Heritability of aerobic work capacity in Man: results of population study on family resemblances. *Genet. Polonica*, 1985; Vol. 26, nr 2: 267-277.
- Cempla J, Szopa J: Decrease of maximal oxygen consumption in women and men during the fourth to six decades of life, in the light of cross-sectional studies of Cracow population. *Biology of Sport*, 1985; Vol. 2, nr 1: 45-59.
- Szopa J, Rutka J: Zmiany poziomu rozwoju motorycznego dzieci z klas IV-tych wybranych szkół podstawowych Krakowa w latach 1974-1983. *Wych. Fizyczne i Sport*, 1985; nr 4: 49-58.
- Szopa J: Genetyczne i środowiskowe czynniki rozwoju podstawowych cech psychomotorycznych człowieka: wyniki populacyjnych badań podobieństw rodzinnych. *Wych. Fizyczne i Sport*, 1985; nr 2: 19-36.

- Szopa J: Genetic control of fundamental psychomotor properties in Man. *Genetica Polonica*, 1986; Vol. 27, nr 1: 137-150.
- Szopa J: Genetyka w wychowaniu fizycznym i sporcie – wybrane zagadnienia metodologiczne. *Wych. Fiz. i Sport*, 1986; nr 2: 3-14.
- Szopa J, Zak S: Zmiany sprawności fizycznej dzieci i młodzieży Krakowa w latach 1974-1983 na tle trendu sekularnego wysokości ciała. *Wych. Fizyczne i Sport*, 1986; nr 1: 39-53.
- Szopa J: Wpływ niektórych czynników społeczno-ekonomicznych na poziom rozwoju wybranych cech somatycznych i motorycznych dorosłych mieszkańców Nowego Sacza. *Rocznik Naukowy AWF Kraków*, 1987; t. XXII: 245-264.
- Szopa J: Zróżnicowanie poziomu rozwoju fizycznego, psychomotorycznego i sprawności fizycznej dzieci z klas sportowych szkoły nr 91 w Krakowie na tle grup porównawczych. *Rocznik Naukowy AWF Kraków*, 1987; t. XXII: 265-292.
- Szopa J: Zróżnicowanie poziomu rozwoju somatycznego, psychomotorycznego i sprawności fizycznej 7-letnich chłopców i dziewcząt z Nowej Huty w zależności od wybranych czynników środowiska społeczno-ekonomicznego. *Rocznik Naukowy AWF Kraków*, 1987; t. XXII: 293-317.
- Szopa J, Cempla J: Genetyczne i środowiskowe uwarunkowania rozwoju wydolności aerobowej i niektórych parametrów układu krążenia w populacji krakowskiej. *Zesz. Nauk., AWF, Kraków*, 1986, 45: 25-35.
- Szopa J, Cempla J: Zmienność ontogenetyczna zdolności maksymalnego pochłaniania tlenu i niektórych parametrów układu krążenia w populacji krakowskiej, w przedziale wieku 7-62 lat, *Zesz. Nauk., AWF, Kraków*, 1986, 45: 9-23.
- Szopa J, Srutowski A: Społeczne zróżnicowanie poziomu rozwoju somatycznego i psychomotorycznego 11-letnich dzieci z Nowej Huty, *Zeszyty Naukowe, AWF, Kraków*, 1986, 45: 89-104.
- Szopa J, Srutowski A: Ocena skuteczności I etapu selekcji klas sportowych w szkole podstawowej nr 91 w Nowej Hucie w roku 1983, *Zeszyty Naukowe, AWF, Kraków*, 1987, 45: 149-159.
- Szopa J, Sakowicz B: Zróżnicowanie relatywnego poziomu sprawności fizycznej krakowskich dziewcząt i chłopców w wieku 8-18 lat, w zależności od wybranych wskaźników społeczno-rodziny. *Wych. Fizyczne i Sport*, 1987; nr 1: 27-45.
- Szopa J, Mleczko E: Genetyczne uwarunkowania czasu reakcji. *Wych. Fizyczne i Sport*, 1987; nr 3, 19-26.
- Szopa J: Wpływ zwiększonej aktywności ruchowej na stopień i tempo rozwoju niektórych cech antropometrycznych u młodzieży Szkoły Sportowej i Szkoły nr 18 w Nowym Saczu. *Rocznik Sadecki*, 1987; t. 18: 137-155.
- Madej Cz, Szopa J: *Biologia, skrypt dla studentów AWF, Wyd. Skr., AWF, Kraków*, 1988, 26: 212.

- Szopa J: W poszukiwaniu struktury motoryczności: analiza czynnikowa cech somatycznych, funkcjonalnych i prób sprawności fizycznej u chłopców i dziewcząt w wieku 8-19 lat, AWF, Kraków, 1988, 35: 104.
- Zak S, Szopa J: Poziom rozwoju motorycznego dzieci i młodzieży miasta Krakowa w roku 1983 na tle norm dla makroregionu południowo-wschodniego z lat 1973-74. Rocznik Naukowy AWF Kraków, 1988; t. XXIII: 35-59.
- Szopa J, Golonka A: Związki pomiędzy inteligencją niewerbalną a poziomem rozwoju wybranych cech somatycznych i psychomotorycznych u 11-12 letnich chłopców i dziewcząt. Rocznik Naukowy AWF Kraków, 1988; t. XXIII: 61-69.
- Szopa J: Wpływ czynników genetycznych oraz wyznaczników społeczno-rodzinnych na poziom rozwoju niektórych cech somatycznych i funkcjonalnych 7-letnich chłopców i dziewcząt z Nowej Huty. Wych. Fizyczne i Sport, 1988; nr 1: 17-35.
- Mleczko E, Szopa J: Genetyczne i środowiskowe uwarunkowania zjawiska lateralizacji konczyn górnych. Wych. Fizyczne i Sport, 1988; nr 4: 27-45.
- Szopa J: Zmienność podstawowych cech somatycznych i funkcjonalnych u dorosłych mieszkańców Krakowa w przedziale wieku 19-62 lat, z uwzględnieniem zróżnicowania społeczno-zawodowego. Mat. i Prace Antropol., 1989; Nr 109: 73-103.
- Szopa J, Arlet T: Rozwój fizyczny i motoryczny dzieci nowosadeckich między 7 a 14 rokiem życia z uwzględnieniem stratyfikacji społecznej, AWF, Kraków, 1989, 37: 108.
- Szopa J: Sprawność fizyczna 12-18 letnich chłopców z miasta Sfax (Tunezja) na tle ich rówieśników z Krakowa z uwzględnieniem zaawansowania rozwoju somatycznego (ucieczki relatywne). Antropomotoryka, 1989; nr 1: 65-75.
- Szopa J, Zak S: Zróżnicowanie wysokości ciała 16-19 letnich dziewcząt w zależności od wielkości cechy rodziców: model dziedziczenia i możliwości prognozy. Kultura Fizyczna, 1989; t. XLII, nr 7-8: 10-12.
- Szopa J: Zmienność ontogenetyczna oraz genetyczne i środowiskowe uwarunkowania maksymalnej pracy anaerobowej (MPA) – wyniki badań rodzinnych. Antropomotoryka, 1989; nr 1: 37-49.
- Szopa J: Z badań nad strukturą motoryczności: analiza czynnikowa predyspozycji oraz efektów motorycznych u chłopców i dziewcząt w wieku 8-19 lat. Antropomotoryka, 1989; nr 2: 45-71.
- Szopa J: Nowa koncepcja klasyfikacji i struktury motoryczności człowieka. Antropomotoryka, 1989; nr 2: 3-7.
- Szopa J: Genetic and socio-familial conditionings of somatic and functional development in 7 year-old boys and girls from Kraków-Nowa Huta. Gent. Polonica, 1989; Vol. 30, nr 1-2: 97-115.
- Grabowski H, Szopa J (tłumaczenie): Eurofit – Europejski Test Sprawności Fizycznej, Wyd. Skr., AWF, Kraków, 1989.

- Szopa J, Srutowski A: Próba odsebnego oszacowania efektów doboru wstepnego oraz zwikszonej aktywnosci ruchowej w przebiegu rozwoju somatycznego, funkcjonalnego i sprawnosci motorycznej uczni6w klas sportowych miedzy 11 a 14 rokiem zycia, AWF, Krak6w, 1990, 41: 78.
- Szopa J: Genetyczne i srodowiskowe uwa runkowania rozwoju somatycznego dzieci miedzy 7 a 14 rokiem zycia: wyniki longitudinalnych badan rodzinnych, AWF, Krak6w, 1990, 42: 145.
- Szopa J, Zak S: Wysokosc ciała rodzic6w jako czynnik r6znicujacy zmiennosc tej cechy u chlopc6w w wieku 12-19 lat, Rocznik Naukowy, AWF, Krak6w, 1990, t. XXIV: 211-223.
- Szopa J: W obronie przyrodniczych podstaw motorycznosci. Antropomotoryka, 1990; nr 4: 85-90.
- Szopa J: Longitudinalna stabilnosc rozwojowa jako metoda okreslenia genetycznych uwarunkowan rozwoju (analiza na przykladzie wybranych cech somatycznych i funkcjonalnych). Antropomotoryka, 1991; nr 5: 35-42.
- Szopa J, Mleczek E: Genetyczne uwarunkowania rozwoju niekt6rych cech funkcjonalnych u dzieci i mlodziezy miedzy 7 a 14 rokiem zycia. Antropomotoryka, 1991; nr 6: 3-37.
- Szopa J: Genetic and environmental conditionings of somatic development of children between 7 to 14 years age: results of longitudinal family studies, AWF, Krak6w, 1992, 46.
- Szopa J, Mleczek E: Longitudinal famili studies on genetic conditioning of functional traits in boys and girls between seven and fourteen. Antropomotoryka, 1992; nr 7: 11-29.
- Szopa J: From studies on motoricity structure: a factor analysis of somatic and motor traits in children and youth aged 8-19 years of age. Antropomotoryka, 1992; nr 7: 37-52.
- Szopa J: Genetyczne uwarunkowania zdolnosci motorycznych – przeglad zagadnienia. Antropomotoryka, 1992; nr 8: 141-155.
- Szopa J, Watroba J: Dalsze badania nad struktura motorycznosci ze szczeg6lnym uwzglednieniem uzdolnien ruchowych. Antropomotoryka, 1992; nr 8: 3-42.
- Szopa J: Zarys antropomotoryki, Wyd. Skr., AWF, Krak6w, 1992, 117.
- Szczepanik M, Szopa J: Wplyw ukierunkowanego treningu na rozw6j predyspozycji koordynacyjnych oraz szybkoosc uczenia sie techniki ruchu u m6dych siatkarzy, AWF, Krak6w, 1993, 54: 124.
- Zak S, Szopa J: Rozwojowe uwarunkowania zdolnosci szybkoosciowych u chlopc6w i dziewczat miedzy 7 a 19 rokiem zycia. Antropomotoryka, 1993; nr 9: 3-44.
- Szopa J, Szczepanik M: The influence of coordination training on the speed of learning the technique of movement in volleyball. Antropomotoryka, 1993; nr 9: 127-141.
- Szopa J, Watroba J: Further studies on motoricity structure with a special regard to motor capabilities. Antropomotoryka, 1993; nr 10.

- Szopa J: Motoryczność człowieka – jej struktura, zmienność i uwarunkowania, AWF, Poznań, 1993, v. 310: 147-160.
- Szopa J: Raz jeszcze o strukturze motoryczności – próba syntezy. *Antropomotoryka*, 1994; nr 10: 217-227.
- Szopa J, Watroba J, Jaworski J: Środowiskowe uwarunkowania rozwoju somatycznego i funkcjonalnego chłopców i dziewcząt z Krakowa w wieku 10, 14 i 18 lat. *Antropomotoryka*, 1994; nr 11: 91-100.
- Szopa J: Kolejny krok w stronę integracji: uwagi na tle artykułu W. Mynarskiego „O strukturze motoryczności – dalsze uwagi i propozycje”. *Antropomotoryka*, 1994; nr 12-13: 117-119.
- Szopa J: Uwarunkowania, struktura i przejawy motoryczności w świetle poglądów „szkoły krakowskiej”. *Antropomotoryka*, 1994; nr 12-13: 59-82.
- Szopa J, Latinek K: Badania nad istotą uzdolnień ruchowych i ich lokalizacją w strukturze zdolności koordynacyjnych, AWF, Kraków, 1995, 76.
- Szopa J, Mleczko E, Zak S (red. Nauk. Szopa): *Podstawy Antropomotoryki*. PWN Warszawa - Kraków, 1996 (wyd. II 2000, wyd. III 2002); str. 224.
- Szopa J: Uwarunkowania, przejawy i struktura motoryczności (w:) *Podstawy Antropomotoryki*, PWN, W-wa - Kraków, 1996, 19-48.
- Szopa J: Systematyka czynności ruchowych człowieka (w:) *Podstawy Antropomotoryki*, PWN, W-wa - Kraków, 1996, 49-55.
- Szopa J: Rozwój ruchów człowieka w ontogenezie – aspekty jakościowe (w:) *Podstawy Antropomotoryki*, PWN, W-wa - Kraków, 1996, 56-67.
- Szopa J: Genetyczne uwarunkowania zdolności motorycznych – dziedziczalność a wytrenowalność (w:) *Podstawy antropomotoryki*, PWN, W-wa - Kraków, 1996, 98-119.
- Szopa J, Zak S: Testowanie sprawności motorycznej (w:) *Podstawy Antropomotoryki*, PWN, W-wa - Kraków, 1996, 171-210.
- Szopa J: Czy tzw. normy rozwojowe mogą być biologicznymi układami odniesienia?, *Auksologia a promocja zdrowia*, Pod red. A. Jopkiewicza, WSP, PTNK-F, Kielce, 1997.
- Szopa J: Uwarunkowania, przejawy i struktura motoryczności człowieka w świetle poglądów „szkoły krakowskiej”. *Wych. Fizyczne i Sport*, 1997; nr 4.
- Szopa J, Prus G: Wytrenowalność zdolności motorycznych u mężczyzn między 62 a 65 rokiem życia. *Antropomotoryka*, 1997; nr 16: 45-54.
- Prus G, Szopa J: Adaptacyjność wybranych zdolności motorycznych u chłopców między 12 a 15 rokiem życia: rezultaty eksperymentu „trening – detrening – re trening”. *Antropomotoryka*, 1997; nr 16: 27-44.
- Szopa J, Chwała W, Ruchlewicz T: Badania struktury zdolności motorycznych o podłożu energetycznym i trafności ich testowania. *Antropomotoryka*, 1998; nr 17: 3-42.

- Szopa J, Latinek K: Badania nad istota i struktura wewnetrzna koordynacyjnych zdolności motorycznych. *Antropomotoryka*, 1998; nr 17: 43-62.
- Szopa J: Struktura zdolności motorycznych – identyfikacja i pomiar. *Antropomotoryka*, 1998; nr 18.
- Jaworski J, Szopa J: Genetyczne i środowiskowe uwarunkowania wybranych predyspozycji somatycznych i motorycznych ludności wiejskiej Żywiecczyzny. *Antropomotoryka*, 1998; nr 18.
- Szopa J, Chwała W, Ruchlewicz T: Identification, structure and validity of testing of motor abilities. *Journ. Hum. Kinet.*, 1999; Vol. 1: 5-24.
- Mleczo E, Ambrozy T, Szopa J, Zychowska M: Influence of natural environment pollution on somatic and functional development of children and youth from The Cracow region, Poland. *Journ. Hum. Kinetics*, 1999; Vol. 1.
- Szopa J: About the motority structure – an attempt to the system approach. *Journ. Hum. Kinetics*, 1999; Vol. 1.
- Szopa J: Some critical remarks on the concept of health – related fitness against the background of polish research conducted over the last ten years. *Journ. Hum. Kinetics*, 1999; Vol. 2: 177-181.
- Szopa J: Czynniki powstawania i rozwoju człowieka, Skrypt dla studentów AWF i WSBiP, Ostrowiec Świętokrzyski, 1999.
- Szopa J, Mleczo E, Zychowska M, Jaworski J, Bujas P: Genetic conditionings of somatic and functional development in different Polish populations – review of chosen family studies. *Journ. Hum. Kinetics*, 1999; Vol. 2.
- Szopa J, Prus G: Adaptability of selected motor abilities in boys between 12 and 15 years of age: the results of „training – detraining – retraining” experiment. *Journ. Hum. Kinetics*, 1999; Vol. 2: 3-20.
- Szopa J, Mleczo E, Zak S: *Antropomotoryka*, Wyd. 2 poprawione, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa-Kraków, 1999.
- Szopa J, Mleczo E, Zychowska M, Jaworski J, Bujas P: Genetyczne uwarunkowania rozwoju somatycznego i funkcjonalnego w różnych populacjach Polski - przegląd wybranych wyników badań rodzinnych. *Auksologia a promocja zdrowia*, Pod red. A. Jopkiewicza AS, PTNK-F, Kielce, 2000.
- Szopa J: Wpływ zwiększonej aktywności ruchowej na poziom rozwoju somatycznego i funkcjonalnego: problemy metodologiczne i stan badań. *Aktywność fizyczna, II Warsztaty Antropologiczne*, Komitet Antropol., PAN, Warszawa, 2000, 49-69.
- Szopa J, Jaworski J, Zychowska M: Zróżnicowanie środowiskowe i trend sekularny a poziom rozwoju somatycznego dzieci w populacji wiejskiej Żywiecczyzny w latach 1964 – 1996. *Med. Ogólna*, Vol. 5, nr 3-4; 238-246. 2000.
- Szopa J: Wstęp do antropologii, Skrypt dla studentów, AWF, Katowice, 2000, s. 136.

- Szopa J, Malina R, Jaworski J, Zychowska M: Genetic control of some somatic traits and functional abilities in Polish rural population. *Amer. Journal of Human Biology*, 2000; Vol. 11.
- Szopa J, Jaworski J, Zychowska M, Genetic and environmental influences on somatic and functional development of children from Polish rural population. *Biology of Sport*, 2001; Vol. 13.
- Szopa J, Malina R, Mleczko E, Ciesla E: Heritability of some somatic and functional traits in town population in Kielce (Poland). *Amer. Journal of Human Biology*, 2001; Vol. 12.
- Szopa J, Zychowska M: Trainability and its genetic endowment. *Lith. Ac. Sciences, Kaunas Lithuania*, 2001.
- Jaworski J, Zychowska M, Szopa J: Secular changes of chosen somatic variables in children aged 7 to 15 from the rural regions of Zywiec between 1964 – 1996. *Journ. Hum. Kinet.*, 2001; Vol. 6: 99-112.
- Zak S, Szopa J: Effects of diversified motor activity on the level of motor fitness in children and youth from Cracow (Poland). *Journ. Hum. Kinet.* Vol. 6; 47-58. 2001.
- Staszkiwicz R, Ruchlewicz T, Szopa J: Handgrip strength and selected endurance variables". *Journ. of Hum. Kinet.*, 2002; Vol. 7: 29-42.
- Staszkiwicz R, Ruchlewicz T, Szopa J: The evaluation of finger mobility in the frontal plane. *Journ. of Hum. Kinet.*, 2002; Vol. 7: 51-62.
- Stepinski M, Szopa J: The reliability of test diagnosing motor learning in youth. *Journ. of Hum. Kinet.*, 2002; Vol. 7: 63-66.
- Eider J, Szopa J: Urbanization status and level of speed and strength abilities in Polish boys aged 17-19. *Journ. of Hum. Kinet.*, 2002; Vol. 8: 37-45.
- Staszkiwicz R, Ruchlewicz T, Szopa J: Some parameters of isometric strength as a measure of muscular endurance. *Journal of Hum. Kinet.*, 2003; Vol. 9.
- Szopa J, Eider J: Influence of increased physical activity on somatic and functional development: methodological problems and state of investigations. *Journal Hum. Kinet.*, 2003; Vol. 10.
- Jaworski J, Zychowska M, Szopa J: Functional involution in rural areas of south Poland – preliminary report. *Journal Hum. Kinet.*, 2003; Vol. 10.
- Szopa J, Bielecki A: Trainability of Muscular Strength. *Journal of Human Kinetics*, 2004; Vol. 11.

